

Voor de ogen van de wereld

De terugkeer van de D-day-vlag

'De ogen van de wereld zijn op u gericht. De hoop en de gebeden van vrijheidsliebende mensen, waar ook ter wereld, vergezellen u,' zei generaal Dwight D. Eisenhower op 6 juni 1944. D-day en de dag waarop één vlag een jarenlange tocht tegemoet ging, om uiteindelijk in 2019 via Nederland aan de Verenigde Staten overgedragen te worden.

Even was een Nederlander wereldnieuws: op 18 juli 2019 overhandigde Bert Kreuk een vlag aan de Amerikaanse president Trump. Niet zomaar een vlag, het was de vlag die wapperde op een van de boten tijdens de invasie op de Normandische stranden. Het verhaal van 6 juni 1944, de zoektocht naar en de koop van de vlag, en het terugbrengen van de vlag naar waar deze thuishoort, wordt beschreven door Bernard Krikke en Anton Slotboom in dit artikel, gebaseerd op hun boek *Voor de ogen van de wereld. De terugkeer van de D-Day vlag* (Just Publishers, 2020).

Bernard Krikke en **Anton Slotboom** zijn de schrijvers van *Voor de ogen van de wereld. De terugkeer van de D-Day vlag*.

'Kom, we moeten gaan,' klonk het nu zacht maar dwingend, en toch ook een beetje nerveus. Bert Kreuk knikte. Hij pakte de papieren van zijn toespraak, streek erover om de laatste vouwen weg te poetsen en stopte ze in het tasje. Zijn nieuwe pak zat hem in ieder geval als gegoten. Blauw stond hem goed, dat had de verkoper al gezegd. Met die kleur zou hij er straks op het podium goed uitzien. De strakke snit verraadde dat het pak uit Europa kwam. Het was inderdaad een 'iets ander pak' dan waar de president normaal gesproken in liep, dat kon je wel zeggen, dacht Kreuk. De Amerikanen, die vaak in *oversized* pakken liepen, hielden er een behoorlijk andere stijl op na, maar Kreuk kon het hebben. Dit pak zat strak, en dat stond hem mooi.

Wat Kreuk alleen nog niet wist, was dat het in Washington vandaag 39 graden zou worden, en dat is niet fijn in een strak pak.

Normandië, 1944

Howard Vander Beek wist niet wat hij zag. Rookpluimen verhinderden het zicht op de kust, honderden meters verderop. Een zicht dat toch al niet zo ver reikte, omdat de zon nog niet op was gekomen en de wolken onheilspellend zwart kleurden. Alleen vage silhouetten aan land verraadden enkele herkenningspunten. Hoe de door de Duitsers bezette kustlijn er op papier uitzag kon hij inmiddels wel dromen, dat was er maandenlang ingestampt door de legerleiding. Een intens gevoel overviel hem desondanks toen

De befaamde D-day-vlag in het Witte Huis. Fotografie: D. Myles Cullen. Bron: United States Department of Defense.

6 juni 1944

Op de achtersteven van de LCC 60 die de armada aanvoert en die koers zet naar Normandië, wappert een Amerikaanse vlag. Die vlag raakt gehavend door een kogel uit een Duits machinegeweer, maar blijft verder gespaard.

mei 1946

Na afloop van de oorlog neemt de kapitein van het schip, Howard Vander Beek, de vlag mee naar huis. Daar blijft de vlag tientallen jaren bewaard, lange tijd opgevouwen op zijn zolder in Pella (Iowa). Vander Beek praat weinig over de oorlog. Hij kiest voor een maatschappelijke loopbaan, trouwt en krijgt twee zoons.

1995

Vander Beek, die na zijn tijd bij de Amerikaanse marine docent Engelse taal is geworden, besluit alsnog uitvoerig terug te blikken op zijn militaire jaren en schrijft zijn aangrijpende en bij vlaggen bloedstollende memoires.

22 augustus 2014

Kapitein Vander Beek overlijdt op 97-jarige leeftijd. In zijn nalatenschap bevindt zich de D-day-vlag, die hij al die tijd heeft bewaard. Zijn nazaten besluiten er, na lang beraad en interne discussie, afstand van te doen.

17 november 2015

Na de dood van de kapitein komt de vlag in veiling bij het veilinghuis Jackson's Auction House in Cedar Falls, Iowa. Een onbekende koper betaalt er 35.000 dollar voor.

12 juni 2016

De vlag wordt in Dallas opnieuw geveild, nu door het in dergelijke militaire voorwerpen gespecialiseerde veilinghuis Heritage Auctions uit Texas. Na een stevige biedingsstrijd wordt de vlag voor 514.000 dollar gekocht door de Nederlandse zakenman Bert Kreuk, die door een medewerker van het veilinghuis is getipt. Kreuk koopt weliswaar de vlag, maar zegt al snel toe dat de vlag 'ooit' aan Amerika geschonken zal worden.

hij wat hij van papier kende opeens werkelijkheid zag worden.

Dit, zo besefte de 26-jarige *lieutenant junior grade* Howard Vander Beek, waren dus de stranden van Normandië. De stranden die door de geallieerde troepen voor deze dag namen hadden gekregen als Utah Beach en Omaha Beach. Vander Beek werd er stil van, en hij niet alleen. Zijn bemanning had de dagen ervoor nog vol bravoure grappen gemaakt als jongens onder elkaar, maar nu werd er aan boord van de krap bemeten *LCC 60* opeens niks meer gezegd. Joseph en Sophos waren stil, net als Robert, James, Stephen, David, en Thomas. Ook Wilford, Ralph, Joseph, Sims en James lieten even niks van zich horen. Hun grappen, die zo gewoon waren geworden in de maanden die voorafgingen aan dit cruciale moment, klonken opeens niet meer. In plaats daarvan maakte een mengsel van opperste concentratie, getergde vastberadenheid en een vleugje wanhoop zich nu van hen meester. Want de bemanning van de *LCC 60* wist: er was werk te doen, en een goede afloop was bepaald geen zekerheid. Hier stonden levens op het spel. Misschien wel hun levens.

‘De bemanning wist: er was werk te doen, en een goede afloop was geen zekerheid. Hier stonden levens op het spel. Misschien wel hun levens?’

In deze absurde omstandigheden wierp Vander Beek vluchtig een blik naar achteren. Een ogenblik keek hij naar de Amerikaanse vlag, die fier op de steven wapperde, als een symbool voor vrijheid in deze onzekere, ijsskoude nacht. Op de vlag op de achtersteven van de *LCC 60* stonden 48 sterren; één voor alle staten die de Verenigde Staten op dat moment telde. Die 48 sterren stonden ook symbool voor de miljoenen landgenoten in Ame-

rika die vandaag in spanning afwachtten hoe hun jongens het er in het verre Europa van af zouden brengen. Want dat er slachtoffers zouden vallen, dat was wel duidelijk. Zou hij zelf zijn thuisland ooit terugzien? Vander Beek had nog geen idee. Dat het erom zou spannen wist hij wel, maar het was een gedachte die hij op dat moment liever uitbande. Hij kon zich maar beter concentreren op de taak die nu letterlijk voor hem lag. Die taak was tenslotte groot genoeg om voorlopig aan helemaal niks anders meer te denken.

Geen bloed op de golven

De operatie waar Vander Beek op 6 juni 1944 aan deelnam, en die de geschiedenis van Europa zou veranderen, droeg de naam *Operation Overlord*. Het was een gezamenlijke opzet van de Amerikanen, de Canadezen en de Britten, die de actie maandenlang tot in detail hadden voorbereid. De uitvalsbasis moest de Engelse kust worden. Diep in de nacht zouden honderden schepen Het Kanaal overvaren en manschappen afleveren, terwijl vliegtuigen tegelijkertijd de bezette kustlijn zouden bombarderen en parachutisten zouden droppen. ▶

President Trump met naast zich de D-day-vlag in het Witte Huis. Fotografie: Shealah Craighead. Bron: United States Department of Defense.

15 september 2016

De D-day-vlag komt naar Nederland en arriveert in het Nationaal Militair Museum in Soesterberg. De ceremonie is eerbiedig. Minister van Defensie Hennis-Plasschaert is aanwezig, de Amerikaanse ambassade stuurt een afvaardiging, Amerikaanse en Nederlandse soldaten fungeren als erewachten en Amerikaanse en Britse veteranen zijn te gast.

9 november 2018

In een interview met de NOS geeft eigenaar Kreuk aan dat president Trump de vlag wellicht in Nederland komt ophalen. ‘Het moet zo respectvol mogelijk gebeuren. De *Commander in Chief*, de president dus, moet ‘m komen halen. Ik vind dat je dan recht doet aan de offers die zijn gebracht voor deze vlag.’

9 juli 2019

Drie jaar na de aankomst van de D-day-vlag is er groot, maar nog geheim nieuws. Het Witte Huis heeft Bert Kreuk uitgenodigd de vlag daar, tijdens een grootse ceremonie, te overhandigen. Kreuk zegt na kort nadenken ‘ja’. Op de Amerikaanse ambassade in Wassenaar wordt direct een geheim plan in werking gezet.

18 juli 2019

Tijdens een grote, live op televisie te volgen ceremonie wordt de vlag in ontvangst genomen door de Amerikaanse president, de *Commander in Chief* van het Amerikaanse leger. Niet veel later wordt de vlag overgebracht naar het Smithsonian Institution, dat inmiddels al uitvoerig onderzoek naar de vlag heeft gedaan.

26 juli 2019

In The National Museum of American History in Washington, onderdeel van het Smithsonian Institution, is de vlag vanaf nu definitief te bewonderen. Het museum trekt jaarlijks rond de drie miljoen bezoekers en is gratis toegankelijk.

Bij de overhandiging van de vlag waren drie Amerikaanse D-day-veteranen aanwezig. **Fotograaf: Andrea Hanks. Bron: United States Department of Defense.**

Deze ongekend grote verrassingsaanval moest de poort naar het bezette Europa openzetten. Als D-day zou slagen, wisten opperbevelhebbers als Eisenhower en Churchill, zou de eerste stap zijn gezet. Generaal Dwight D. Eisenhower luisterde naar Winston Churchill. De Engelse premier had hem nadrukkelijk laten weten: 'De golven mogen niet rood kleuren door het bloed van Amerikaanse en Britse jongens.' Het liefst sprak hij al zijn manschappen persoonlijk moed in, maar vanwege de enorme aantallen was dat natuurlijk geen optie. Daarom besloot Eisenhower een opname te laten maken. Vlak voor vertrek wilde hij die laten horen aan alle mannen die op weg moesten naar hun ongewisse lot. 'U begint vandaag aan de grote kruistocht,' liet Eisenhower zijn manschappen in zijn toespraak weten. 'De ogen van de wereld zijn op u gevestigd. De hoop en de gebeden van vrijheidslievende mensen, waar ook ter wereld, vergezellen u. Samen met onze dappere bondgenoten en uw wapenbroeders aan andere fronten zult u de Duitse oorlogsmachine vernietigen en een einde maken aan de nazitiranie die de onderdrukte volken van Europa in haar greep houdt.' Zijn woorden maakten indruk. 'Enieder een veilig bestaan bezorgen, in een vrije wereld,' had Eisenhower gezegd. Vander Beek moest het beamen: er was geen hoger doel dan dat.

'Zijn armen en schouders begonnen zwaar te worden, zijn maag deed zeer, zijn benen waren van lood. Hoe moest een mens houvast vinden in dit soort gigantisch oorlogsgeweld?'

Ook generaal Patton gaf een speech. Hij waarschuwde zijn mannen niet bang te zijn in de strijd. 'De dood moet niet gevreesd worden. Iedere man is eerst bang in gevecht. Hij die zegt van niet, is een leugenaar. De echte held is de man die vecht, ook al is hij bang. Sommigen mannen raken over hun angst heen onder vuur. Sommigen hebben een uur nodig, weer anderen dagen. Maar de echte man laat zijn angst voor de dood nooit zijn eer overschaduwen, zijn keuze om de plicht te vervullen voor het land en voor zijn mannelijkheid.' Patton, die erom bekend stond stevig te kunnen vloeken, sloot af met een grap. 'Als je,' zei hij, 'over jaren bij de open haard zit en je kleinkinderen vragen je wat je deed tijdens de oorlog, hoef je nu niet te zeggen dat je mest hebt geruimd in Louisiana. Nu kun je zeggen dat je onderdeel was van een geweldig leger.'

Onaanzienlijk schip

Vander Beek had de plannen langzaam laten bezinken. Zijn USS Landing Craft Control 60 speelde een belangrijke rol. Je zag het er niet aan af, dat

wist hij ook. De *LCC 60* was een niet al te groot, grijs schip, van zo'n zeventien meter lang. De *LCC 60* had met zijn veertien man en twee officieren ook nauwelijks bemanning. De jonge mannen hadden het schip al snel een bijnaam gegeven: de *Lily Cup Cruiser*. Het moest in het holst van de nacht de route bepalen voor 865 vaartuigen, als onderdeel van 'Assault Force U', een enorme vloot die pas ver op Het Kanaal samen zou komen. De schepen zouden in twaalf verschillende konvooien varen; sommige van de vaartuigen zouden zelfs uit de haven van Belfast komen.

De opgave die *LCC 60* had meegekregen was op zich al zwaar genoeg. Het moest een aantal schepen naar een bepaald deel van de kustlijn zien te krijgen. Een taak die al snel nog zwaarder werd, toen er om de *LCC 60* heen van alles gebeurde. Eerst kwam het ene zusterschip in problemen, daarna het andere. Om 05.40 uur werd een van de twee andere schepen die leiding moesten geven geraakt. Binnen vijf minuten zonk het, terwijl de mannen nog net van boord konden kruipen. Datzelfde noodlot sloeg een paar minuten later nog een keer toe: het schip dat over was gebleven om de koers aan te geven voer op een mijn. Het zonk vrijwel onmiddellijk. 'We zagen deze tragische gebeurtenis van een afstandje,' schreef Vander Beek. 'Maar we voelden de krachtige schok van de explosie door ons schip heen gaan.'

Wat een dergelijke strijd met een mens doet, wist Vander Beek jaren later goed uit te leggen. Hij dook helemaal in het moment. Zijn armen en schouders begonnen zwaar te worden, schreef hij, zijn maag deed zeer, zijn benen waren van lood. Hij had gevoelens die hij absoluut niet thuis kon brengen. Hoe moest een mens houvast vinden in dit soort gigantisch oorlogsgeweld? Vander Beek besloot zichzelf toe te spreken. '*This too shall pass*,' herinnerde hij zich. Ook dit zal voorbijgaan.

Washington, 18 juli 2019

Voor de laatste keer pakte Bert Kreuk de papieren uit zijn tas en herhaalde hij het stukje tekst waar hij eerder telkens over struikelde. De openingszin kon hij gelukkig al dromen. *'Mr. President, First Lady, Mr. Vice-President, Prime Minister, Excellencies and distinguished guests.'* Hij stelde zich voor hoe het dadelijk op het podium zou gaan, staand naast de vlag, met links en rechts naast zich president Trump en premier Rutte. Voor hem zag hij in gedachten alle genodigden voor zich zitten, van Melania Trump tot vicepresident Mike Pence, van ambassadeur Pete Hoekstra en Nationaal Veiligheidscoördinator John Bolton tot zijn eigen oom, Theo Schols. De East Room was de grootste ruimte in het Witte Huis, een zaal vol prachtige kroonluchters. Evenementen, recepties, banketten, concerten: in de afgelopen honderdvijftig jaar hadden hier de meest uiteenlopende gebeurtenissen plaatsgevonden. De zaal werd gebruikt tijdens de beëdiging van kabinetsleden en leden van het Hooggerechtshof. Er werden belangrijke wetten ondertekend. Overleden presidenten als Abraham Lincoln, Franklin D. Roosevelt en John F. Kennedy lagen hier opgebaard voordat ze werden begraven. Hier kondigde president Lyndon B. Johnson in 1964 aan dat de Civil Rights Act in werking zou

treden. En wie kende niet de foto van president Jimmy Carter met de Egyptische president Anwar Sadat en de Israëlische premier Menachem Begin na het Camp David-vredesakkoord in 1978? Die was hier genomen. 'Ronald Reagan en Gorbatsjov tekenden hier een historisch verdrag,' doceerde Kreuk. 'En in 2011 kondigde Barack Obama hier de dood van Osama bin Laden aan.'

Gek genoeg hoefde hij de speech vooraf aan niemand te laten lezen. Niet aan de voorlichters van Rutte, ook niet aan die van Trump. De zin die hij het vaakst had geoefend, kwam er al snel goed uit: *'Lives cut short by heroism. And as beneficiaries of their heroism we all grew up and live in democratic and free societies.'* De vlag verbindt ons, in de wetenschap van ontberingen en opofferingen van de soldaten. De vlag is er voor iedereen.

Omdat hij het beheer van de vlag altijd al als iets tijdelijks had gezien, zo speehte Kreuk, was hij blij dat de vlag nu terug was bij de *Commander in Chief*, en dat Trump de vlag namens het Amerikaanse volk in ontvangst wilde nemen. Kreuk naderde nu het einde van zijn tekst. Hij hield even stil en zei toen, precies zoals hij bedacht had: *'The flag is home. They are home.'* Ook op die zin had hij maanden geoefend. Na die woorden was het klaar. ■

Lerarenopleidingen

Laten we het eens over de toekomst hebben

Soms is het tijd voor iets nieuws. Een masteropleiding Leraar Geschiedenis volgen aan de Hogeschool van Amsterdam biedt je de uitgelezen kans om meer uit jezelf en je carrière te halen. Je ontwikkelt je tot eerstegraadsleraar geschiedenis. Het onderwijs wordt verzorgd door hooggekwalificeerde docenten die de praktijk kennen. Je vakkennis komt op academisch niveau en wordt breder, dieper en up-to-date. We bieden een flexibel deeltijdprogramma en wat je leert kun je direct in je werk toepassen.

Wil je meer weten?

Meld je online aan voor de online open dag op 13 februari.

hva.nl/mlrgs

Creating Tomorrow